

**HET XIIIe INTERNATIONAAL CONGRES VOOR DE GESCHIEDENIS
DER WETENSCHAPPEN TE MOSKOU EN HET KEPLER SYMPOSIUM
TE LENINGRAD.**

Het Congres vond plaats te Moskou, van 18 tot 24 augustus 1971; het Kepler Symposium te Leningrad op 26 tot en met 28 augustus.

Het organisatie-komitee te Moskou stond onder het voorzitterschap van Prof. Boniface Kedrov met Dr. Alexander Volodarski als algemeen secretaris. De vergaderingen werden gehouden in de gebouwen van de Universiteit. In de grote conferentiezaal, waar twee jaartallen : 1755 en 1955 respectievelijk herinneren aan de stichting door Lomonosov en aan de inhuldiging der nieuwe gebouwen twee honderdjaar later, hadden de openings- en de slotvergaderingen plaats. Daar het aantal ingeschrevene congresleden 2033 bedroeg, was het dikwijls moeilijk elkaar terug te vinden, gezien de verspreiding over de talrijke verdiepen en lokalen van de universiteit. Het leek wel een toren van Babel voor vele Westerse congressisten, daar overwegend Russische en verwante klancken werden gehoord. Er waren niet minder dan 1035 leden uit de U.S.S.R., dus ruim de helft. Samen met de landen, politiek met de Sovjetrepublieken verbonden, zoals Polen, Tsjechoslowakije, Roemenië, Hongarije, D.D.R. waren er 1259 deelnemers, hetzij meer dan 60% van het totaal. Dit wijst op een uitgesproken belangstelling in die landen voor de geschiedenis van de wetenschappen en de techniek, waar trouwens instituten in verband met deze vakken, verbonden zijn met de academie van deze onderscheiden republieken.

De overige congresleden kwamen uit de U.S.A. (201); Frankrijk (71); Groot-Brittannië (64); Bundesrepubliek Duitsland (49); Japan (36); Canada (35); Italië (26); Zweden (14); Nederland (11); Denemarken (9); Oostenrijk (8); België (7); Israël (7); West-Berlijn (6); Indië, Spanje, Zwitserland, elk (4); Australië en Noorwegen, elk (3); Argentinië, Mexico, Verenigde Arabische Republieken, Syrië, Turkije, elk (2); eindelijk één vertegenwoordiger van elk der volgende landen : Brazilië, Chili; Cuba; Finland; Ierland; Irac; Iran; Jordanië en Mongolië.

Noteren we nog dat het XIe Congres in Polen slechts 700 leden had bijeengebracht en het Congres te Parijs 800; het succes van het huidige congres, qua ledenaantal, is dan ook opvallend groot te noemen.

De openingsvergadering werd ingeleid door de voorzitter Prof. B. Kedrov, waarop spreekbeurten volgden door een vertegenwoordiger van de Staatsraad, daarna van de UNESCO die sprak over het probleem van de uitvinding, over de studie van wetenschappelijke gemeenschappen uit het verleden en over de ontwikkeling van het wetenschappelijk onderzoek. Hielden verder toespraken : de secretaris generaal van de DHS (Division History of Science) van de IUHPS (International Union History and Philosophy of Science); de secretaris generaal van de Académie Internationale d'Histoire des Sciences; eindelijk de vertegenwoordiger van de DLMPS (Division of the Logic, Methodology and Philosophy of Science). De wil tot samenwerking tussen de twee

onderafdelingen van de IUHPS werd aldus in dit Congres duidelijk naar voor gebracht.

Door de voorzitter van het Nationaal Komitee van de U.S.A. werd bekend gemaakt dat de George Sarton-Medaille dit maal toegekend was geworden aan Prof. Dr. Willy Hartner, Directeur van het Institut für Geschichte der Naturwissenschaften aan de Johan Wolfgang Goethe-Universiteit te Frankfurt a.M.

Na een korte pauze werden drie grote redevoeringen uitgesproken: de eerste door Prof. Kedrov (U.S.S.R.) over de «Geschiedenis van de wetenschap en de principes van het wetenschappelijk onderzoek»; de tweede door prof. G. Canguilhem (Frankrijk) over: «Sur l'histoire des sciences de la vie depuis Darwin»; de derde door Prof. C. Seaborg (U.S.A.) over: «The history of transuranium elements and an outlook for future». De tekst van deze redevoeringen zal in extenso in de Archives Internationales d'Histoire des Sciences worden gepubliceerd. Koptelefoons stonden ter beschikking van de aanwezigen om de simultane vertaling te kunnen beluisteren. Vele teksten van voordrachten en mededelingen waren ook van te voren aan de congresleden overhandigd.

Het algemeen programma omvatte de lijsten van 14 colloquia en XII Secties, met de opgaven van datum, lokalen en sprekers. De Sectie: Geschiedenis van de techniek vergaderde ook een maal in de Conferentie-hall van het zeer interessante Polytechnisch Museum in het Stadscentrum.

De Colloquia waren als volgt ingedeeld:

- C 1 Science of science and the history of science
- C 2 The personality of the scientist and the history of science
- C 3 Antiquity and modern times
- C 4 Mediaeval science: East and West relationships
- C 5 Ways of development of functional analysis
- C 6 Principal stages in the evolution of classical mechanics (XVII-XX centuries)
- C 7 The genesis and development of relativistic and quantum physics
- C 8 Rutherford centenary and 75 years of radioactivity studies
- C 9 New technology in the developing countries (late XVIII-XX centuries)
- C 10 Evolution theory and genetics
- C 11 Intersectionary meeting devoted to the history of science in Siberia
- C 12 75th anniversary of the study of radioactivity
- C 13 The role of the logic and methodology of science in the historico-scientific researches
- C 14 Intersectionary meeting devoted to the celebration of the 150th anniversary of Chebyshev.

De Secties waren ingedeeld als volgt:

- I General problems in the history of science and technology
- IA The history and perspectives of systemapproach and general system theory
- II The history of organisation of scientific researches
- III The history of ancient science and technology
- IV The history of mediaeval science and technology
- V The history of mathematics and mechanics

- VA The history of mathematics
- VB The history of mechanics
- VI The history of physics and astronomy
- VIA The history of new and newest physics
- VIB The history of physics and astronomy
- VII The history of chemistry (pharmacy too)
- VIII The history of Earth sciences
- VIII A The history of geography and oceanology
- VIII B The history of geology
- IX The history of biology (including fundamentals of the medicine)
  - A The history of biology
  - B The history of fundamentals of medicine
- X The history of humanities
- XI The history of technology
  - A The history of mining and metallurgy
  - B The history of mechanical engineering and transport
  - C The history of radiotechnik and transport
  - E The history of constructional engineering
- XII The history of Aircraft, Rocket and Space Science and Technology.

Van Belgische zijde werden drie spreekbeurten gehouden :

In Sectie I.A. door Apostel over «The theory of systems as a tool in the construction of a scientific world view»;

In Sectie VI B door Van Broekhoven over «The growth of Young's ideas on interference»;

In Sectie VIII A door Charlier (U.S.A.) en Leloup over «Development of oceanography in Belgium since 1922».

Gemiddeld waren er een achttal sprekers per colloquium en per sectie. Het aantal aanwezigen was dikwijls zo groot dat de beschikbare auditoria volliepen en de tijd voor discussie te kort bleek. Heel dikwijls rezen taalmoeilijkheden op, welke door vrijwillige vertalers min of meer konden opgeheven worden.

Een speciale namiddag werd gewijd aan het probleem van het onderwijs in de geschiedenis der wetenschappen. Verslagen werden uitgebracht door Figurovski (U.S.S.R.), Holton (U.S.A.), Takana (Japan), Crosland (G.B.), Woolf (U.S.A.), Scriba (West Berlijn), Knight (G.B.), Forbes (G.B.), Gillispie (U.S.A.), Debus (U.S.A.).

Een tentoonstelling van werken en publicaties over de geschiedenis van wetenschap en techniek, verschenen in de U.S.S.R., werd eveneens gehouden in de voorhalle van de Club der universiteit.

De herdenking van de geboorte van Ernest Rutherford op 30 augustus 1871 verdient eveneens een bijzondere vermelding (zie colloquium C 8).

Het Polytechnisch Museum te Moskou werd door vele congresleden met genoegen en grote belangstelling bezocht. Het was uiterst de moeite waard het in grote trekken of in detail te bezichtigen. Dit museum is vergelijkbaar met het Deutsches Museum te München, het Science Museum te Londen en het Musée du Conservatoire des Arts et Métiers te Parijs.

In aansluiting bij het congres werden algemene vergaderingen gehouden waarop België, dit maal, slechts door één afgevaardigde (J. Gillis) was vertegenwoordigd, daar het agentschap Intourist geen logies in Rusland aan de tweede afgevaardigde (P. Bockstaele) had kunnen verzekeren. België beschikt inderdaad over twee stemmen bij de verkiezingen en stemmingen in deze vergaderingen.

De DHS van de IUHPS hield een eerste algemene vergadering op 17 augustus en een tweede op 23 augustus. Het proces-verbaal van de laatste bijeenkomst van 30 augustus 1968 te Parijs, werd goedgekeurd. De verschillende verslagen over de werking van de Raad, van de Commissies, van de Wetenschappelijke Komitees, van de Nationale Komitees en van de Hoofdredakteur der Archives, gedurende de periode 1968-1971, werden voorgelezen en aangenomen. Als verheugend feit werd aangestipt dat, voor de eerste maal, de DHS en de DLMPS besloten hebben nauwer samen te werken, onder het voorzitterschap van prof. Kedrov. De aandacht werd ook gevestigd op het bestaan van beurzen die uitgaan van de UNESCO over de geschiedenis der wetenschappen en waarop te weinig beroep wordt gedaan.

Het programma van de werkzaamheden voor de periode 1971-1974 werd op de tweede zitting uiteengezet in verband met voorziene colloquia, voorstellen tot publicaties, werkzaamheden van Commissies en Komitees, gemeenschappelijke werking met de DLMPS, samenwerking met de ICSU en de Internationale wetenschappelijke Unies: Komitee INHIGBO, Copernic-herdenking (1973), samenwerking met de UNESCO in de Commissie voor het onderwijs der wetenschappen. Tenslotte werden administratieve en financiële punten besproken en werd overgegaan tot de benoeming van een nieuwe Raad van de DHS. Eindelijk werd beslist dat de volgende algemene vergadering en het XIVE Internationaal Congres zullen gehouden worden in Japan in augustus 1974.

De Algemene Vergadering van de Académie Internationale d'Histoire des Sciences nam een hele dag in beslag op 21 augustus; de vergadering van de ICOHTEC (Intern. Cooper. History of Technology Committee) had plaats op 22 augustus. Een bijeenkomst van hoofdredacteuren van periodieken werd gehouden op 20 augustus.

Het verdient een bijzondere vermelding dat de Algemene Vergadering van de DHS kennis genomen heeft van het volgend bericht: «The Institute for History of Science and Technology of the USSR Academy of Sciences and the publishing house «Soviet Encyclopedia» plan to prepare to print during the next five or six years a concise encyclopaedia «World history of natural science». Dit werk, dat in het Russisch zal verschijnen, kan als tegenhanger worden beschouwd van de Amerikaanse «Dictionary of Scientific Biography», dat eveneens in wording is. Dit bericht werd eenparig met vreugde begroet.

Op 24 augustus te 15 uur vond de algemene slotzitting plaats, waarop twee voordrachten werden gehouden; de eerste door G. Holton (U.S.A.) over «The new look at the historical analysis of modern physics», de tweede door I. Malecki (Polen) over «Le rôle de l'histoire de la science dans le développement de la science de la science».

**
*

Twee dagen later begon te Leningrad het Kepler-Symposium, ter gelegenheid van de vierhonderdste verjaardag van de geboorte van Kepler. Het organisatiecomité stond onder het voorzitterschap van het 80-jarige Academielid A.A. Mikhailov. Alle vergaderingen vonden plaats in het Planetarium. Enkele honderden aanwezigen vulden de grote projectiekoepel op de openingsvergadering, waar de inaugurale rede door de voorzitter werd uitgesproken en een welkomgroet tot de toehoorders gericht, achtereenvolgens in het Russisch, het Frans, het Duits en het Engels.

Op het wetenschappelijk programma stonden de volgende mededelingen :

- W. Gerlach (W.D.R.) : Johann Kepler, Leven, Mens en Werk;
- G.A. Chebotarev (U.S.S.R.) : Johann Kepler en de Hemelmechanika;
- V. Ronchi (Italië) : Johann Kepler, Opticien;
- Yu. Biely (U.S.S.R.) : Kepler en de ontwikkelin der Mathesis;
- H.J. Treder (D.D.R.) : Kepler en de Gravitatietheorie;
- D. Hellman (U.S.A.) : Kepler en de Kometen;
- F. Zwicky (U.S.A.) : Kepler's Supernova van 1604.

De volgende dag werden andere onderwerpen besproken, n.l. :

- V. Thoren (U.S.A.) : Kepler over de Theorie van de Maan ;
- I.I. Schafranovsky (U.S.S.R.) : Johann Kepler de Stichter van de Strukturele Kristallografie ;
- C. Wilson (U.S.A.) : Kepler's Ellips en de Perkenwet : hoe zij uit de feiten en veronderstellingen zijn ontstaan;
- G. Gingerich (U.S.A.) : Het Ontstaan van Kepler's Derde Wet;
- Z. Horsky (C.S.S.R.) : Johann Kepler in Praag;
- K. Hujer (U.S.A.) : Coreferaat;
- I.N. Vesselovsky (U.S.S.R.) : Kepler en Galilei;
- D. Wattenberg (D.D.R.) : Kepler's Brieven aan Fabricius;
- V.L. Chenakal (U.S.S.R.) : Kepler's Astronomische Instrumenten.

De laatste dag, n.l. op 28 augustus, werden de volgende onderwerpen behandeld :

- J. O. Fleckenstein (Zwits.) : De Neopythagorische Astroalchemie in Kepler's «Mysterium Cosmographicum»;
- R. Westman (U.S.A.) : Kepler's Theorie der Hypothesen;
- N.M. Raskin (U.S.S.R.) : Over Kepler's manuscripten in het Archief van de Academie voor Wetenschappen van de U.S.S.R.;
- D. Wattenberg (D.D.R.) : Kepler's Ikonografie;
- J. Smorodinsky, J. Danilov (U.S.S.R.) : Kepler en de Moderne Fysika.

In het planetarium waren oude uitgaven van Kepler's werken tentoongesteld, evenals brieven uit zijn tijd, maar het meest trokken de aandacht zijn volledige, keurig geschreven, latijnse manuscripten, die trouwens de voornaamste aanleiding waren geweest om het symposium in Leningrad te houden.

Afzonderlijke bezoeken, onder leiding, werden gebracht aan het Museum voor Antropologie en etnografie Peter de Grote, waar de Academie voor Wetenschappen in 1724 werd gesticht en de «Kunstkamer» steeds wordt bewaard. Het eerste Russisch Observatorium, in de toren, is te bezichtigen evenals de werkplaats van Mikhail Lomonossov, met een museum dat aan hem is gewijd. Het Museum Mendéléev, dat zich

bevind in de lokalen van de Universiteit, werd eveneens in detail bezocht. Gemeenschappelijke rondritten werden gehouden in Leningrad; verder naar het Peterhof, naar het vroegere Tsarskoë Sélo, naar het Groot Paleis en het Park van Pavlovsk in de nabijheid van Leningrad. Een afzonderlijk bezoek aan het Ermitage werd bijzonder op prijs gesteld, evenals het banket in het nieuwe «Vostok»-restaurant, waar het afscheidswoord werd gevoerd door de Voorzitter Mikhailov en het dankwoord werd uitgesproken door Prof. E. Olzenoski, uit Polen, in naam van de leden van het symposium.

J. Gillis.